

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 24. saziva, na sedmoj sednici drugog redovnog zasijedanja u 2010. godini, dana 22. decembra 2010. godine, donijela je

ZAKON

O NACIONALNOM OKVIRU KVALIFIKACIJA

(Objavljen u "Sl. listu Crne Gore", br. 80 od 31. decembra 2010)

I. OSNOVNE ODREDBE

Sadržaj

Član 1

Ovim zakonom uređuje se nacionalni okvir kvalifikacija (u daljem tekstu: Okvir kvalifikacija), nivoi i podnivoi kvalifikacija, tipovi kvalifikacija, obim kvalifikacije, kao i nadležnosti tijela za predlaganje, usvajanje i svrstavanje kvalifikacija.

Definicija

Član 2

Okvir kvalifikacija je instrument koji omogućava svrstavanje, upoređivanje, razvijanje i razumijevanje kvalifikacija, njihovu povezanost i jasan pregled različitih puteva sticanja kvalifikacija za potrebe tržišta rada i društva.

Principi

Član 3

Okvir kvalifikacija se zasniva na principima:

- ishodi učenja iskazuju se kroz znanje, vještine i kompetencije;
- svrstavanja kvalifikacija u nivoe, odnosno u podnivoe;
- prenosivosti kredita;
- uporedivosti sa Evropskim kvalifikacionim okvirom (u daljem tekstu: EQF);
- obezbjeđivanja kvaliteta u procesu sticanja i razvoja kvalifikacija;
- saradnje svih zainteresovanih strana;
- transparentnosti.

Ciljevi

Član 4

Okvir kvalifikacija ima za cilj:

- jasno definisanje ishoda učenja;
- vrednovanje različitih kvalifikacija unutar cjelokupnog sistema kvalifikacija;
- podsticanje i razvijanje cjeloživotnog učenja;
- da pokaže jasne veze između različitih djelova sistema;
- da ukazuje na puteve prohodnosti i napredovanja (horizontalno i vertikalno) kroz i u okviru sistema obrazovanja i osposobljavanja;
- međunarodnu uporedivost kvalifikacija;
- promovisanje značaja ključnih stručnih kompetencija;
- obezbjeđivanje kvaliteta u sistemu kvalifikacija.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 5

Svi izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

Pojmovnik

Član 6

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) opisi nivoa su mjerljivi pokazatelji složenosti znanja, vještina i kompetencija koje je lice steklo učenjem i dokazalo nakon postupka učenja;

2) ishodi učenja su iskazi kojima se potvrđuje što pojedinac zna, razumije i sposoban je da uradi na kraju procesa učenja, bez obzira na način učenja i definisani su kroz znanje, vještine i kompetencije;

3) znanje je skup stečenih i povezanih informacija koje su rezultat učenja. To je skup podataka, načela, teorije i prakse koji su povezani sa područjem rada ili učenja. U kvalifikacionom okviru znanje je opisano kao teorijsko i/ili činjenično;

4) vještine obuhvataju sposobnosti primjene znanja u rješavanju zadataka i problema. U kvalifikacionom okviru vještine su opisane kao kognitivne ili praktične;

5) kompetencije su pokazane sposobnosti upotrebe znanja i vještina, kao i lične, socijalne i/ili metodološke sposobnosti u radnom ili okruženju učenja. U Okviru kvalifikacija kompetencije se određuju na osnovu samostalnosti i odgovornosti;

6) Crnogorski sistem prenosa kredita (CSPK) je proces koji omogućava da se ishodi učenja postignuti u jednom kontekstu mogu uvažiti u drugom kontekstu. Zasniva se na postupcima provjere, potvrđivanja i priznavanja i usklađen je sa Evropskim transferom kredita za visoko obrazovanje (ECTS) i za stručno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET);

7) kreditna vrijednost kvalifikacije (kredit, kreditna tačka, bod, poen) je kvantitativno određivanje obima kvalifikacije koji odražava ukupno uloženi rad i opterećenje lica prilikom savladavanja programa obrazovanja, odnosno učenja;

8) kredit (kreditna tačka, poen, bod) je ključni element CSPK-a, koji se dodjeljuje pojedinim programima obrazovanja ili njihovim djelovima (kursevima/modulima/predmetima), kao i drugim oblicima obrazovanja, odnosno učenja (projekti, seminari, istraživački rad, rad na terenu, rad u nastavi, rad kod kuće, seminarski rad, praktičan rad, rad u biblioteci i sl.) i oslikava količinu rada koju svaki od njih zahtijeva, u odnosu na ukupnu količinu koja je potrebna da se dostigne određeni obim kvalifikacija;

9) modul je zaokruženi i povezani set učenja sa jasno definisanim brojem kredita koji može biti pojedinačan ili u vezi sa drugim modulima.

II. OKVIR KVALIFIKACIJA

Predmet okvira kvalifikacija

Član 7

Predmet okvira kvalifikacija je kvalifikacija određenog obima koja se stiče kroz proces provjere i ocjene ishoda učenja, potvrđivanjem, odnosno priznavanjem kvalifikacije, u skladu sa posebnim propisom.

Standard kvalifikacije

Član 8

Standard kvalifikacije iz člana 7 ovog zakona čini:

- naziv kvalifikacije;
- tip kvalifikacije;
- nivo, odnosno podnivo kvalifikacije;
- kod kvalifikacije;
- kreditna vrijednost kvalifikacije;
- opis kvalifikacije;
- sadržaj kvalifikacije (uslovi za upis, broj obaveznih i izbornih predmeta, odnosno modula, načine provjere i kriterijume provjere ishoda učenja).

Standard kvalifikacije može da sadrži i druge elemente potrebne za pojedine kvalifikacije.

Struktura Okvira kvalifikacija

Član 9

Okvir kvalifikacija obuhvata:

- nivoe, odnosno podnivoe kvalifikacija;
- opise nivoea i ishoda učenja za svaki nivo, odnosno podnivo kvalifikacija;
- tipove kvalifikacija i isprave kojima se dokazuju stečene kvalifikacije;
- obim kvalifikacije.

Nivoi i podnivoi kvalifikacija

Član 10

Opšta teorijska i praktična znanja, vještine i kompetencije određuju se kroz opšti opis nivoea, odnosno podnivoea kvalifikacija.

Kvalifikacije se svrstavaju na osnovu složenosti postignutih ishoda učenja, opisanih kroz znanje, vještine i kompetencije u osam nivoea Okvira kvalifikacija, i to:

Prvi nivo (I)

- U podnivo jedan (I1):
- kvalifikacija stečena završetkom dijela programa osnovnog obrazovanja (završen najmanje prvi ciklus osnovnog obrazovanja ili program funkcionalnog opismenjavanja);
  - stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimum jednim kreditom CSPK-a.
- U podnivo dva (I2):
- kvalifikacija završenog osnovnog obrazovanja;
  - stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimum jednim kreditom CSPK-a.
- Drugi nivo (II)
- U nivo dva (II):
- kvalifikacija nižeg stručnog obrazovanja (120 kredita CSPK-a);
  - stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimum jednim kreditom CSPK-a.
- Treći nivo (III)
- U nivo tri (III):
- kvalifikacija srednjeg stručnog obrazovanja (180 kredita CSPK-a);
  - stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.
- Četvrti nivo (IV)
- U podnivo jedan (IV1):
- kvalifikacija srednjeg opšteg i stručnog obrazovanja (240 kredita CSPK-a);
  - stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.
- U podnivo dva (IV2):
- kvalifikacija majstor (60 kredita CSPK-a).
- Peti nivo (V)
- U nivo pet (V):
- kvalifikacija višeg stručnog obrazovanja (120 kredita CSPK-a);
  - stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.
- Šesti nivo (VI)
- U nivo šest (VI):
- kvalifikacija visokog obrazovanja (180 kredita CSPK-a);
  - stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.
- Sedmi nivo (VII)
- U podnivo jedan (VII1):
- kvalifikacija visokog obrazovanja (240, 180+60, 300, odnosno 360 kredita CSPK-a); i
  - stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.
- U podnivo dva (VII2):
- kvalifikacija visokog obrazovanja (180+120 ili 240+60 kredita CSPK-a);
  - stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.
- Osmi nivo (VIII)
- U nivo osam (VIII):
- kvalifikacija visokog obrazovanja (300+180 kredita CSPK-a);
  - stručna kvalifikacija ili dio stručne kvalifikacije sa minimumom jednim kreditom CSPK-a.
- Opisi nivoa i podnivoa kvalifikacija određuju se propisom organa državne uprave nadležnog za poslove prosvjete (u daljem tekstu: Ministarstvo) po prethodno pribavljenom mišljenju savjeta nadležnog za određeni nivo kvalifikacija.

Tip kvalifikacije

Član 11

Tipovi kvalifikacije su:

- kvalifikacija nivoa obrazovanja;
- stručna kvalifikacija;
- druge kvalifikacije.

Sticanje kvalifikacije

Član 12

Kvalifikacija nivoa obrazovanja se stiče završetkom javno važećeg obrazovnog programa i dostizanjem potrebnog obima kvalifikacije, nakon propisane provjere i dobijanjem dokaza o stečenom nivou obrazovanja, odnosno jedne ili više stručnih kvalifikacija, u skladu sa posebnim propisom.

Stručna kvalifikacija se stiče završetkom dijela javno važećeg obrazovnog programa (modul, kurs), završetkom posebnog programa obrazovanja i nakon provjere znanja za dostizanje potrebnog obima kvalifikacije, odnosno priznavanjem inostranog sertifikata, u skladu sa posebnim propisom.

Druge kvalifikacije su kvalifikacije koje se stiču izvan programa iz stava 2 ovog člana.

Vrste isprava

Član 13

Diploma je dokaz o stečenoj kvalifikaciji nivoa obrazovanja.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, svjedočanstvo je dokaz o završenom osnovnom obrazovanju, odnosno stečenoj kvalifikaciji nivoa jedan obrazovanja, odnosno podnivoa I2.

Sertifikat, odnosno potvrda ili uvjerenje je dokaz o stečenoj stručnoj kvalifikaciji, dijelu kvalifikacije ili drugoj kvalifikaciji.

Isprave iz st. 1, 2 i 3 ovog člana izdaju se u skladu sa posebnim propisom.

Član 14

Obim kvalifikacije se određuje brojem kredita.

Jedinici učenja, predmetu, modulu, odnosno programu dodjeljuje se određeni broj kredita.

Najmanji broj kredita, koji se dodjeljuje u smislu stava 2 ovog člana, ne može biti manji od jedan.

Obim kvalifikacije nivoa obrazovanja određuje se najmanjim brojem od 60 kredita Crnogorskog sistema prenosa kredita (u daljem tekstu: CSPK), što odgovara jednoj školskoj, odnosno studijskoj godini (u formalnom obrazovanju).

Sektori kvalifikacija

Član 15

U zavisnosti od područja djelatnosti kvalifikacija, pored tipa, nivoa i obima, kvalifikacije se svrstavaju u Okvir kvalifikacija po sektorima.

Sektori kvalifikacija su:

- 1) obrazovanje i osposobljavanje;
- 2) humanistika i umjetnost;
- 3) prirodne nauke;
- 4) društvene nauke;
- 5) inženjerstvo, proizvodne tehnologije (mašinstvo i obrada metala, elektrotehnika i automatizacija i dr.);
- 6) građevinarstvo i uređenje prostora;
- 7) ekonomija i pravo;
- 8) poljoprivreda, prehrana i veterina;
- 9) zdravstvo i socijalna zaštita;
- 10) turizam, trgovina i ugostiteljstvo;
- 11) saobraćaj i komunikacije;
- 12) usluge;
- 13) interdisciplinarna područja;
- 14) rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija;
- 15) informaciona tehnologija.

Sektori kvalifikacija sadrže podsektore, oblasti i podoblasti.

III. NADLEŽNOSTI ORGANA I TIJELA

Član 16

Organi i tijela koji u okviru svojih nadležnosti vrše razvijanje, provjeru, usvajanje, priznavanje i svrstavanje kvalifikacija u Okvir kvalifikacija su:

- Ministarstvo;
- organ državne uprave nadležan za poslove rada;
- Centar za stručno obrazovanje;
- Zavod za školstvo;
- Ispitni centar;
- obrazovne ustanove/organizatori obrazovanja;
- organ uprave nadležan za poslove statistike;
- Savjet za kvalifikacije;
- Nacionalni savjet za obrazovanje;
- Savjet za visoko obrazovanje;
- sektorske komisije.

Savjet za kvalifikacije

Član 17

Radi unaprjeđivanja sistema kvalifikacija, odobravanja i svrstavanja kvalifikacija u Okvir kvalifikacija, Vlada Crne Gore osniva Savjet za kvalifikacije (u daljem tekstu: Savjet).

Savjet čini najmanje 11 članova, koji se imenuju na period od četiri godine, iz reda:

- Ministarstva;
- organa državne uprave nadležnog za poslove rada;
- univerziteta;
- Zavoda za zapošljavanje Crne Gore;
- Privredne komore Crne Gore;
- reprezentativnog udruženja poslodavaca;
- reprezentativne organizacije sindikata;
- Centra za stručno obrazovanje;
- Zavoda za školstvo;
- Ispitnog centra.

Predsjednik Savjeta za visoko obrazovanje i predsjednik Nacionalnog savjeta za obrazovanje su, po funkciji, članovi Savjeta.

Aktom o osnivanju Savjeta utvrđuje se bliži sastav, broj članova, način rada i donošenja odluka i druga pitanja od značaja za rad Savjeta.

Organizacija i način rada Savjeta bliže se uređuju poslovníkom o radu Savjeta.

Član Savjeta

Član 18

Za člana Savjeta može biti imenovano lice koje ima, po pravilu:

- visoko obrazovanje;
- najmanje pet godina rada u stručnoj, odnosno naučnoj oblasti;
- iskustvo u razvoju sistema kvalifikacija.

Član Savjeta može biti ponovo imenovan.

Nadležnost Savjeta

Član 19

Savjet:

- donosi odluku o svrstavanju kvalifikacija u Okvir kvalifikacija;
- predlaže nadležnoj instituciji razvoj i unaprjeđivanje kvalifikacija;
- donosi odluku o usklađivanju postojećih kvalifikacija za svrstavanje u Okvir kvalifikacija;
- prati razvoj Okvira kvalifikacija kao cjeline;
- donosi metodološka dokumenta za svrstavanje kvalifikacija;
- utvrđuje kriterijume za izbor članova sektorskih komisija;
- donosi uputstvo i smjernice o radu sektorskih komisija, usklađuje njihov rad i odlučuje o njihovim predlozima;
- donosi akt o obrazovanju sektorskih komisija;
- odlučuje o definisanju podsektora, oblasti i podoblasti u okviru sektora kvalifikacija, na predlog sektorskih komisija;
- razmatra i usvaja izvještaje o radu sektorskih komisija;
- podnosi Vladi Crne Gore izvještaj o radu;
- obavlja i druge poslove u skladu sa aktom o osnivanju.

Vrednovanje kvalifikacije

Član 20

Nacionalni savjet za obrazovanje, odnosno Savjet za visoko obrazovanje donosi odluku o vrednovanju kvalifikacija nivoa obrazovanja utvrđivanjem obima kvalifikacije za svaki obrazovni, odnosno studijski program, po sektorima kvalifikacija.

Odluku o vrednovanju programa obrazovanja, utvrđivanjem obima stručne kvalifikacije ili dijela kvalifikacije, po sektorima kvalifikacija, donosi Savjet.

Sektorska komisija

Član 21

Za svaki sektor Savjet obrazuje komisiju za kvalifikacije (u daljem tekstu: sektorska komisija).

Sektorska komisija ima najmanje sedam članova koji se biraju na period od četiri godine.

Članovi sektorske komisije za sektor kvalifikacija iz člana 15 stav 2 ovog zakona, biraju se, po pravilu, iz reda:

- organa državne uprave nadležnog za taj sektor kvalifikacija;
- Privredne komore Crne Gore;
- reprezentativnog udruženja poslodavaca;

- reprezentativnog udruženja zaposlenih u tom sektoru kvalifikacija;
  - univerziteta, odnosno samostalne ustanove visokog obrazovanja,
  - Centra za stručno obrazovanje, odnosno Zavoda za školstvo ili druge obrazovne institucije;
  - Ministarstva;
  - odgovarajućeg tijela nadležnog za određene profesije (advokatska, inženjerska, ljekarska komora i dr.).
- Sektorske komisije za sektor kvalifikacija iz člana 15 stav 2 tač. 2, 3 i 4 ovog zakona, po pravilu, nemaju u svom sastavu predstavnika iz stava 3 al. 2, 3 i 4 ovog člana.

Nadležnosti sektorskih komisija

Član 22

Sektorska komisija:

- analizira stanje i tendencije na tržištu rada;
- predlaže kvalifikacije za sektor od prvog do osmog nivoa obrazovanja;
- analizira postojeće kvalifikacije;
- identifikuje, odnosno definiše potrebe za svim tipovima kvalifikacija, u skladu sa potrebama tržišta rada i društva u cjelini;
- razmatra predloge za uvođenje novih kvalifikacija;
- predlaže prioritete u razvoju novih i izmjene, odnosno dopune postojećih kvalifikacija;
- daje osnovni profil /opis kvalifikacije;
- daje mišljenje o usklađenosti standarda zanimanja i ispitnog kataloga;
- promovira sektor kvalifikacija i mogućnosti zapošljavanja u tom sektoru;
- vrši druge poslove, u skladu sa aktom o obrazovanju.

Administrativno-tehnički poslovi

Član 23

Administrativno-tehničke poslove za potrebe Savjeta i sektorskih komisija obavlja Ministarstvo.

Kodiranje

Član 24

Kvalifikacije se radi svrstavanja u Okvir kvalifikacija kodiraju prema tipu, nivou, obimu i sektoru.

Svakoj kvalifikaciji se dodjeljuje kod, u skladu sa stavom 1 ovog člana.

Na osnovu dodijeljenog koda kvalifikacija se unosi u informacijski sistem kvalifikacija.

Način dodjeljivanja koda kvalifikacije utvrđuje se u skladu sa metodološkim dokumentom, kojeg donosi Savjet.

Postupke dodjeljivanja i unošenja koda u informacijski sistem kvalifikacija uređuje organ uprave nadležan za poslove statistike, u skladu sa svojim aktom.

Razvijanje kvalifikacija

Član 25

Kvalifikacije od prvog do petog nivoa obrazovanja, na osnovu odluke nadležnog savjeta, razvijaju Centar za stručno obrazovanje i Zavod za školstvo.

Kvalifikacije od šestog do osmog nivoa obrazovanja razvijaju ustanove visokog obrazovanja i dostavljaju na postupak akreditacije Savjetu za visoko obrazovanje.

Stručne kvalifikacije u okviru šestog, sedmog i osmog nivoa obrazovanja razvijaju ustanove visokog obrazovanja, na predlog odgovarajućih sektorskih komisija i dostavljaju Savjetu radi potvrđivanja i svrstavanja u Okvir kvalifikacija.

Procedure razvijanja kvalifikacija iz st. 1, 2 i 3 ovog člana uređuju se posebnim propisima koje donosi Ministarstvo.

Obezbeđivanje i unapređivanje kvaliteta

Član 26

Procedure obezbjeđenja i unapređivanja kvaliteta sprovode se u skladu sa posebnim propisima koji uređuju:

- vrednovanje kvalifikacije;
- akreditaciju i licenciranje (programa, ustanove, tijela);
- nastavu;
- ocjenjivanje učenika, odnosno polaznika;
- izdavanje sertifikata;
- evaluaciju obrazovne ustanove, odnosno organizatora obrazovanja (samoevaluacija i eksterna evaluacija);
- javno objavljivanje.

IV. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Ekvivalentnost postojećih kvalifikacija

Član 27

Kvalifikacije i stepeni stručne spreme stečeni, odnosno priznati po ranijim propisima, prije stupanja na snagu ovog zakona, ekvivalentni su sa odgovarajućim kvalifikacijama Okvira kvalifikacija:

- diploma petog stepena stručne spreme, majstorski ispit i specijalizacija u okviru stručnog obrazovanja sa IV2 podnivoom kvalifikacija;
- diploma o stečenom višem obrazovanju na univerzitetu sa VI nivoom kvalifikacija u pogledu stečenih znanja, vještina i kompetencija za obavljanje poslova;
- stepen visokog obrazovanja Bečelor (180 CSPK) sa VI nivoom kvalifikacija;
- stepen visokog obrazovanja Bečelor (240 CSPK) sa VII1 podnivoom kvalifikacija;
- diploma sedmog stepena stručne spreme sa VII1 podnivoom kvalifikacija;
- stepen visokog obrazovanja Specijalista (240 CSPK) sa VII1 podnivoom kvalifikacija;
- diploma magistra nauka sa VII2 podnivoom kvalifikacija.

Rok za donošenje propisa

Član 28

Propis iz člana 10 stav 2 ovog zakona donijeće se u roku od 30 dana od dana osnivanja Savjeta.

Propisi iz člana 25 stav 4 donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Metodološka dokumenta za svrstavanje kvalifikacija u Okvir kvalifikacija, kao i dodjeljivanje koda kvalifikacija, donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok za osnivanje Savjeta

Član 29

Savjet iz člana 17 ovog zakona će se osnovati u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Usklađivanje

Član 30

Nadležne ustanove, organizacije i tijela dužni su da usklade rad i organizaciju sa ovim zakonom u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Prestanak važenja

Član 31

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe člana 29 i člana 30 stav 2 Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama ("Službeni list CG", broj 80/08).

Stupanje na snagu

Član 32

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

SU-SK Broj 01-882/7

Podgorica, 22. decembra 2010. godine

Skupština Crne Gore 24. saziva

Predsjednik, Ranko Krivokapić, s.r.